

Svalbard

Svalbard tillhör vårt grannland Norge, men är en av de mest exotiska platserna för naturfoto i världen. Här kan du komma nära isbjörnar, valrossar och många andra fascinerande djur. Jan Pedersen berättar om vad Svalbard kan ge och hur du ska förbereda dig inför en resa dit.

TEXT & FOTO: JAN PEDERSEN

Svalbard

– Svalbard tillhör geografiskt Europa, men naturen liknar knappast någon annan del av Europa.”

Isen blir gradvis tjockare, så även dimman, när det lilla fartyget med ett gäng spända fotografer glider fram nordväst om det nordligaste Spetsbergen – ut i Grönlandshavet. Snart skorrar fartygets isförstärkta köl mot stora flak av is och kaptenen sänker märkbart farten. Det är en vit värld där dimman suddar bort alla konturer. På isen finns blodspår och avtryck av jättelika tassar. En stor isbjörnshanne är i närheten, med ett byte, men dimman stänger snart ner all sikt. Detta är isbjörnens domän, det frusna havet, och här på Svalbard finns ett av världens tätaste bestånd av isbjörnar. Senare i en fjord ligger en isbjörn på ett stort isflak, farligt nära och under en jättelik glaciärvägg, och sover i julisolen. Ett öronbedövande dunder och ett isberg stort som ett femvåningshus bryts av och faller i en kaskad i havet inte långt från björnen. Isbjörnen kastar sig blyxtsnabbt i vattnet i ett vansinnigt dyk och en mindre tsunami sköljer upp från djupet av fjorden och väller ut över isbergen innan den fortsätter längre ut i sundet. Isflak och isberg krockar med varandra i den kraftiga vågen och allt är ett kaos. Isbjörnen syns inte till, och snart är det dags igen, och ett nytt höghus störtar i havet från en annan glaciär en halv mil därifrån. Ett splitterregn av isbitar regnar över de tretåiga måsarna som söker föda strax under glaciären och en ny

tsunami kommer sköljande. Iskolossen som bröts av vänder runt och flyter fram som ett jättelikt flöte – ett nytt isberg har fötts. I närheten av den förra kalvningen kommer isbjörnen nu simmande för att söka bättre viloplatser, den överlevde mirakulöst nog. Isbjörnen är världens största landrovdjur. Till skillnad från andra björnar har den långa ben eftersom den vandrar och simmar över enorma vidder. Några individer har setts simma hundratals kilometer från land och andra har i Beringshavet loggats att simma 687 kilometer utan landkänning. Tassarna är enorma och klädda med tjock päls som fungerar som snöskor, klorna är stora och krumma för att få bra fäste i isen och för att få grepp i bytet. Pälsen är långhårig och tjock med en värmande underull. Håren är ihåliga och med vitt färgpigment vilket isolerar mot kylan och fungerar som kamouflage under säljakt. På matsedeln står mest olika sälarter, främst vikare, storsäl och grönlandssäl. Men isbjörnen kan även ta andra marina djur i vattnet. En annan specialitet på Svalbard är valrossen. Det känns ovanligt varmt när jag med ett gäng fotografer kliver i land på norra Svalbard en juldag. Redan på långt håll syns solbadarna på den platta sandstranden och inget i omgivningarna tycks stora dem. De ligger som stora fläskberg

© Jan Pedersen

och rullar då och då runt för att inta en bättre position på magen, ryggen eller på sidan. Några snarkar högljutt och när vinden ligger på känns lukten, eller rättare stanken, också. Under höga fjärtljud släpper de ibland hela moln av gaser medan de grymtandes glider tillbaka in i sömnen. Valrossarna har siesta som charterturister på en sydlig solstrand. Beståndet på Svalbard är nästan fyra tusen djur och ökar ständigt. Svalbard tillhör geografiskt Europa, men naturen liknar knappast någon annan del av

Europa. Ett polarområde, som ligger mellan 74:e och 80:e breddgraden och endast 600 km från Nordpolen, med en fantastisk natur bestående av glaciärer, isberg och höga spetsiga bergstoppar, vilka har gett upphov till namnet Spetsbergen. Öarna är förutom is, glaciärer och berg också täckta av den känsliga arktiska tundran som under den korta sommaren exploderar i ett myller av vackra fjällväxter. Trots sitt isolerade läge i Norra ishavet, 657 kilometer norr om Nordkap i Norge och över tusen kilometer från närmsta

flygplats i Norge, är Svalbard det mest tillgängliga polarområdet i världen. På Svalbard strövar den lilla och speciella svalbardsrenen, en egen underart, anpassad till ett extremt vinterklimat. Fjällräven jagar överallt där det finns fåglar på sommaren och är även ute på havsisen så den kan följa isbjörnarna. De mäktiga fågelfjällen är fulla med arktiska måsfåglar och alkor som spetsbergsgrißla och alkekung, och alla häckar under några hektiska sommarmånader.

Längs stränderna i norr finns valrossar på sommarfödosök efter musslor och bard- och tandvalar jagar i de rika havsområden där havsströmmar väller upp. Den bofasta befolkningen är på runt 2 800 personer, färre än populationen på runt 3 000 isbjörnar. Svalbard är en plats där människan mer är en tillfällig gäst i en av de vildaste och ödsligaste trakterna på jorden, där naturen och djuren dominerar. Svalbard är ett område där man på en koncentrerad båtresa under vår till höst kan uppleva det mesta av djurlivet.

Att resa till Svalbard

En guide i samarbete med [Wildnaturefotoresor.se](https://wildnaturefotoresor.se)

Bästa färdvägen

Flyget går via Oslo till Longyearbyn som är »huvudstaden« på Svalbard. Både Norwegian och SAS flyger och har dagliga flygningar under turistsäsongen.

Bästa perioden

April till september, men numera finns även organiserade turer under vintermånaderna. Under den arktiska sommaren är djurlivet intensivt och de arktiska växterna står i full blom. Tidigt på säsongen kan isen vara tjock vilket gör det svårt att utforska de nordliga och östliga delarna, men chansen för isbjörn är stor. Under sensommaren är dagarna kortare, de flesta fåglarna har sträckt söderut men ljuset med den lågtstående solen ger helt annorlunda dramatiska fotomöjligheter. Vintern kännetecknas av ödslighet och ett blått ljus. Bara få djur syns till.

Transport

Väl framme på Svalbard går det att hyra bil för utforskning av naturen runt de få vägarna vid Longyearbyn, annars är det båttransport som gäller eller snöskoter på vintern. Om det är egen utforskning av dalarna och fjällen runt Longyearbyn som gäller, så är säkerhet mot strövande isbjörn mycket viktig. Läs mer om detta under rubriken »tips inför din fotoresa«.

Båtturer på enstaka eller flera dagar kan bokas och köpas direkt via olika arrangörer på Svalbard. Längre båtturer med flera dagar ombord, ibland upp till två veckor, är det bästa sättet att uppleva Svalbards natur, och flera arrangörer finns i Sverige och Norge. Snöskoter kan hyras i Longyearbyn, men snöskoterfärder är enbart tillåtet med guide eller i sällskap av en bofast på Svalbard.

Hotell/lodger

I Longyearbyn finns allt från förstklassiga hotell till vandrarhem. Boka i tid då antalet sängplatser är begränsad och efterfrågan är stor. Flera gäst- och vandrarhem har utmärkt standard och är de billigaste alternativen.

Tips inför din fotoresa

Säkerhet är ett måste

Överallt under hela året kan man på Svalbard möta en isbjörn. Till och med inne i Longyearbyn. Därför är det livsfarligt att ge sig upp i fjällen eller ut i naturen utan gevär eller utan guide. Många tror att de är i säkerhet för att de kan se den parkerade bilen nere på vägen i Longyearbys omnejd, men en isbjörn kan ligga gömd och de är mycket snabba. Gevär kan hyras på Svalbard om man har jägarexamen.

Vädret på Svalbard

Under vintermånaderna förekommer det snöstormar, kraftiga vindar och extrema köldgrader och det är därför omöjligt att röra sig utan guide och rätt polarklädsel. Även under våren, sommaren och under hösten kan vädret svänga snabbt och man bör därför alltid ha isolerande underställ och rejäla fältkläder i flera lager. Vantar och mössa samt regnkläder är självklarheter.

Fotoutrustning

Det finns motiv i mängder - allt från landskap till däggdjur och fåglar, och därför är det lämpligt att ha med sig allt från vidvinkelobjektiv till teleobjektiv. En normalzoom är utmärkt, inte bara för landskapsfotografering, utan även för djurfotografering och vid besök i gamla gruvsamhällen. Telezoomar ger mycket bra förutsättningar till att ta varierande bilder av fåglar och däggdjur.

Teleobjektiv med lång brännvidd, 300–800 mm för småbild, är mycket användbara för fågel- och däggdjursfotografering. En telekonverter kan förlänga brännvidden ihop med de flesta teleobjektiv. Stativ är bra för landskap och bilder med lång slutartid. Då det kan förekomma snöfall/regn/havstänk är det viktigt att ha med bra skydd för kamerautrustningen. Det bästa är ett regntätt kameraskydd. Tänk även på att ha överdrag till kameraväskan eller ryggsäcken.

Var påläst, ha ett öppet sinne och visa hänsyn

Den spännande floran är fantastisk att fotografera och många vackra arter finns i mängder. Det är ofta fokus på att »jaga« efter de stora – isbjörn och valross, men Svalbard har även ett rikt fågelliv där djuren som oftast är helt orädda. Det är därför lätt att störa känsliga arter. Håll avstånd om djuren visar tecken på oro. Underlätta inte för fjällräven att profitera på din störning genom att ägg och ungar lämnas oskyddade av föräldrarna. Även vegetationen är känslig och slits lätt. Geologin är oerhörd spännande och varierande på Svalbard. Bergarter, landskapsformer och glaciärer – allt blir spännande fotomotiv ju mer man vet.

Fotosidan och Wildnaturefotoresor.se har startat ett samarbete kring fotoresor. Det innebär att vi kommer ha gemensamma reportage om resmål i Fotosidan Magasin. Vi kommer även genomföra arrangemang tillsammans och erbjuda Plus-medlemmar rabatterade priser på resor.